

2023 évi 2.0 Nyári Egyetem a 07.27-i előadásaim

I.

A VE-GA történetének „idővonala”

A 2023 évi vegás táborok előkészítése során problémák merültek fel és személyességig elmenő konfliktusok halmozódtak fel.

Ennek vannak konkrét olyan okai, mint például az, hogy a 2022 évi 1.0 Nyári Egyetem megszüntette a vezető szerepemet. Ez következett abból, hogy lényegében azok, akik '86-tól kezdődően közéletivé alakították át a VE-GÁ-t – több minőségi lépcsőben – azok megszüntették a (közéleti) VE-GÁ-t. Ezzel együtt azonban a meghatározó emberei nem fejlesztették tovább a saját elgondolásaik szerint, illetve nem kezdték meg az átalakítását a közéletivé tevő idők előtti minőségére.

A tavaszi problémáknak két okból magam is okozója voltam, meghatározóan azért, mert a VE-GA – és a 2023 évi vegás táborok előkészítésének folyamata – vezető nélkül maradt. Konkrétabban, mert egyrészt nem értettem meg azt, hogy már nem kapom azt a meghatározó figyelmet, mint azelőtt, illetve mert február 16. és április 30. között az elmúlásom lehetőségeivel voltak randevúim.

A konfliktusok azt a látszatot keltették a konkrét körülményeik között, hogy ezek egyedi jelenségek és hasonlóak eleddig nem is voltak. Ezzel szemben nagyon is voltak. Sőt sokkal jelentősebbek is voltak, amiknek a kibeszélését sokszor – legutóbb 2022-ben – szorgalmaztam, de ez mindig elmaradt.

A mostani felkérésem – kulturált formában és az előbbi tévhitből kiindulva – azt célozta, hogy valamilyen módon tisztázzam az idei tavaszi konfliktusokat, már ahogy én ezeket látom.

Ebből a szempontból kellett volna foglalkoznom a közösségi – értelemszerűen vegás (táboroztatási) – vállalatokkal, az ezekben, illetve az egyes (vegás) közösségek közötti kommunikációban rejlő csapdahelyzetekkel.

Mindig őszintétlennek hat – és ez is egy jellemző csapdahelyzet – ha elmondom azt, hogy mindenki önkéntes munkáját csak megköszönni tudom, amit pl. a táboroztatásba fektet. Ennek az is oka, hogy én vezetői szempontból vizsgálom ezt, míg mindenki más nem vezetői szempontból – és alapvetően nem kommunikációs, hanem játszmázós szinten (ahol az is baj, hogy én ehhez nem vagyok partner).

Nincs az az ügy és szempont, ami megérné azt, hogy bárkit is megbántsak, aki sokszor a szó szoros értelmében mindent belead. A táboroztatások ügyében azonban van egy etikai szempont, ami – előbb-utóbb – megkövetelné az egészséges kritikát, tudniillik az, hogy mások gyerekei is érintettek.

Van azonban két másik szempont is, ami ebben az esetben is mérlegelendő. Az egyik az, hogy – ahogy ezt mondani szoktuk – egy vegás tábort nem lehet

elrontani. A másik meg az, hogy a VE-GA közösségláncai rendszert alkotnak – időben is térben is – és ezek mentén velem vitatkozni senkinek nincs esélye. Meg lehetne persze tanulni mindent, amit leírtam, de – ahogy egyszer egy mértékadó vegás ezt ki is mondta – neki ez egészen egyszerűen nem éri meg. Számomra a mostaniak amúgy is régi problémák – be kell ismernem: nem egyszer idegesítően unalmasak is – amikhez gyakran szakértőként viszonyulok. Mert hogy, csak kényszerből lettem vezető és valójában szakértő vagyok (nem is okvetlenül humán, mint azt tudjátok is ☺).

Van annak jelentősége, hogy röviden – és amennyire lehetséges, akkor egyértelműen – tisztázzuk azt, hogy hogyan alakult át a VE-GA közösségi „rendszere” az idők folyamán. Hogyan hozott helyzetekbe engem (és Anikót) és mik voltak azok a kulcspontok, ahol próbáltam rendezni a szerepvállalásokat és az ezekhez kapcsolódó problémákat, konfliktusokat.

Ehhez mellékelek egy „idővonalat” – és ezt kommentálom.

(Kérem, hogy senki ne keressen itt a kákán is csomót, mert vannak dolgok, nevek, egyebek (pl. legendák, amiket gyakran én magam „alkottam”), amiknek nem néztem utána.)

Fiatalok és csoportjaik laza halmaza Koromék körül:

1978. szeptember 26-án (esetleg 24-én) volt az első edzése az általam – Anikó „jóváhagyásával” - vezetett „karate alapú önvédelmi sportcsoport”-nak.

Innen datáljuk a VE-GA születését. Ez pedig annyiban jogos, hogy már ezt is nagy dumaparti követte mindenféle saját gondok és problémák ügyében.

Ez a társaság – és egy buszra-való középiskolás (zömében HMG-s) – kapcsolódott be az „Aranyjelvényesek az Olimpiára” mozgalomba, ami szinte észrevétlenül került az irányításom alá (mondjuk bennem is csak évek múlva tudatosodott ez – mert ez a mozgalom minden ezt követő olimpiára megújult).

Közben ide-oda túráztunk, meg el-elmentünk mindenféle versenyekre (mezei futás, tájfutás) és rock-koncertekre, stb. Anikó meg itt-ott mindenfélét csinált a kisebbekkel.

Közben én is mindenfélét csináltam a filozófia és a KISZ területein, mintegy szellemi sportként és eszembe sem jutott, hogy ilyesmivel „zaklassam” a fiatalokat. Ellenben másoknak nagyon is az eszükbe jutott ez a lehetőség, két okból is.

Egyrészt, mert 1983-ra lényegében mindazt megírtam – legalább egy alapváltozatban – ami a mai vegalógia (és tele van vele a „Levelek” rovatom is) Ez sok helyi és nem helyi politikust idegesített anélkül, hogy ezt sejtettem volna. Másrészt kialakult körülöttünk egy több, mint száz fős ifjúsági holdudvar. Ez később úgy jelent meg a számunkra, hogy „árnyék KISZ bizottságot” alakítottunk ki a saját lakásunkban. Erről szintén fogalmunk sem volt, bár közben (számunkra tök érthetetlenül) ellenzékiként kezdték minket emlegetni és szakmailag kikezdték bennünket.

Mindezzel együtt egészen '86-ig – a közben Véga névvel békeklubbá formált (és ezzel az ürüggyel is túrázgató illetve rockjátékozó) csapatunk – az voltunk, amit már leírtam.

VE-GA Béke és Diákmozgalmi Alakulat:

Anikóval mi nem akartunk közéletiző-politizáló VE-GA lenni! Eszünkbe sem jutott.

Annál inkább azoknak a szentesi diákoknak, akik megreformált KISZ-t akartak. '86-tól elképesztően gyorsan bővítették először kistérségi szintűvé, majd országossá a VE-GÁ-t. (Nekünk annyira nem kellett ez, hogy '85 után, '86-ban is elgondolkodtunk azon, hogy megszüntetjük, mert veszélyes a „gyerekekre” nézve. Az is gondot okozott nekünk, hogy én egyre inkább beleragadtam egy nagyon nem kívánt vezető szerepbe, Anikó meg egy adminisztrátori /menedzseribe. Azonban a lavinát már nem lehetett megállítani.)

Lényegében nem volt más választásunk, mint hogy a csak általunk elvégezhető munkával élére álltunk ennek az egésznek, aminek a meghatározó szereplője, de a VE-GA filmben és a KISZ – DEMISZ Kongresszuson ('88-ban) az „arca” is Fabulya Ditti volt.

Kialakult az az ifjúsági mozgalmi formáció, aminek én voltam a vezetője, folyamatos elméleti és módszertani munkával (de facto nekem kellett mindent kitalálni).

A fő feladataim a közösséglánc formáló tisztázása, a vezetési rendszer – a centrum – megalakítása, működtetése, az identitás-lánc és a jelképrendszer kialakítása volt. A dolgok irányított önszervezéssel valósultak meg, amikhez a reálfeltételeket – vezető menedzserként – Anikó irányításával alakították ki az éppen érintettek. Egyedi nagyprogramok esetében ad hoc szervezeteket alakítottam ki és működtettem a magam vezetésével.

Probléma és konfliktus hegyek alakultak szinte folyamatosan és ritkán sikerült elhárítanom a személyességet – ahogy ez azóta sem változott.

Mindez nem lett volna lehetséges azok nélkül a sajátos, egyedi „technikák” nélkül, amiket – kérésre – több, mint négy éve írtam le a „(Pali) Így csináltam...” facebook csoportban.

1991-re kialakult egy olyan – már – végás „vezető” (valójában inkább menedzser) kör, amelyik döntött a hivatalos civil szervezetté válásról és megírta az Alapszabályt is. Létrejött a VE-GA Gyermek és Ifjúsági Szövetség.

Ettől kezdve állandósultak a nézeteltérések és a viták a különféle VE-GA csoportok/közösségek, illetve a képviselőik között. Erősödően / gyengülően akartak hol demokratikus szervezetként működni, hol a mozgalom szabadságával élni, miközben egyik jogi, közéleti, gazdasági, stb. gond jött a másik után.

Összességében azonban – néhány kivételtől eltekintve – mindenkinek az volt a jó, ha Koromék működtetik a szervezetet, egyféle „csigaházként”.

Az egész mintegy kétezer fős „humán-infrastruktúra” egyre inkább anarchikusan – önvészélyesen, konfliktusok sokaságát termelve – működött. Ki kellett találni erre valamiféle, a megfelelő működési kereteket biztosító megoldást.

Végül három dolog együttese hozta meg ezt. Ezért támogattam ugyanis azt – az egyébként az Országos Diákunió központjában dolgozó vegások és Fabulya Dittitől jött, eredetileg nagyon nem tetsző ötletet – hogy legyen saját országos központunk (végül is Magyarországon). Ezért hoztuk létre Anikóval (Anikónak) a VE-GA Irodát és ezért indult el valamivel később a VE-GA (és a SZIDÖK) két újságja.

A Magyarországi Képzési és Tábort Központ '94-től azonban ismét átalakította a VE-GÁ-t.

A táboroztató VE-GA:

Mindeddig a vegások, csak a maguk életét szervezték. Ettől kezdve azonban mások gyerekeinek szerveztek táborokat – sok és különféle tábor.

Ez azonban ritkán jelentett egyet szellemi és módszertani alapozó munkával. Ez valahogy meghatározó módon az én feladatom lett (maradt). Azt sem jelentette ez, hogy a VE-GA – vagy legalább a VE-GA Centrum és a táboroztatók köre – elkezdett volna civil szervezetként működni.

Sőt a VE-GA legmeghatározóbb személyiségei egy idő után kijelentették, hogy ők soha nem is akartak és fognak táboroztatni!

Ettől kezdve azonban a tavalyi évig kvázi megkettőződött a VE-GA („öreges” kontra „Koromék báránycái”) – mindazzal a következmény-rendszerrel, amivel ez a mai napig jár. Ezt azonban tudatosan nem is akarta és akarja követni azoknak a köre, akik a közéleti pályára vitték a VE-GÁ-t.

A 2015-2016 évi – külső okokból bekövetkezett – válság során, majd 2018-ban (a Könyvem megjelentetése kapcsán – amit lényegében ezért írtam), majd pedig a tavalyi 1.0 Nyári Egyetemen próbáltam tisztázni a kialakult probléma- és konfliktus-rendszereket. Mindhárom esetben azonban úgy pattantam le, hogy az érintettek tulajdonképpen észre sem vették (vagy legalábbis így tettek).

Az egyetlen eredmény az, hogy az ominózus 1.0 Nyári Egyetemen megszűnt az 1.0 vagyis „az öreges” volt VE-GÁ-ja és a VE-GA porondján – egyelőre – megmaradt a táboroztatók és barátaik VE-GÁ-ja.

Itt tartunk 2023. július 27-én mindazokkal a gondokkal, amikkel a tavasz végén illetve a nyár elején, mint táboroztatók és barátaik szembesültünk / szembesülünk – mintegy két hónappal a VE-GA megalakulásának 45. évfordulója előtt.

II.

Előadás a „Szerep-vállalásaink” és a „Kommunikációs csapdáink általában és a táboroztatás folyamataiban – a szerepvállalásaink eredményeként” címmel, az alábbi részletes vázlat alapján.

SZEREPE-VÁLLALÁSAINK (a kommunikációnk szociális terei)

Nem választott „közösségi” „gyökereink”:

- Elemi család, nagy-család.
- Iskolák, iskolai csoportok.
- Munkahelyek.

Ezek vezetett rendszerek a számunkra. A szerepeink adottak.

Miért jó választott közösségekhez tartozni:

- A szerepeinket magunk választjuk és nem kötöttek.
- Többször jó nekünk ezekben lenni.
- „Pozitív” tükröt tartanak nekünk.
- Szabadon törődhetünk másokkal és fontos vagyunk másoknak.
- Önazonosságot (identitást) adnak.
- A szabályait közösen alakítjuk. Kialakul a Mi-tudatunk.
- Az egyéniségünk a közösségeink fejlődésének kereteiben fejlődik.

Közösségfejlődés – a közösség heterogén és változékony:

- A stációi mások, más kihívásokkal.
- A stációk gyakran keverednek egyazon szociális keretben is.
- Az egyes stációkban különböző rangú személyiségek vannak.

A szerepek és szerepvállalások nagyon eltérőek lehetnek.

Mozgalmi alakulati közösségláncok:

- Öntevékeny közösségek össze tudnak kapcsolódni közös cél mentén. Az összekapcsoló a mozgalmi vezető.
- A közösségek helye, tevékenysége és működési módja nagyon eltérő lehet.
- A szerepek és szerepvállalások valamennyi közösségben nagyon eltérőek lehetnek.
- Központjuk – az ún. centrum - szerepkészlete és ezek vállalása az üzemelési, szervezési követelmények miatt kötöttebb. (Szervezet alakítása azonban a mozgalmiság „halála”.)

A közösségi élet szervezése (organizációja):

- A szervezés fogalma és kihívásai:
 - Rendező, összehangoló tevékenység egy cél megvalósítására (vezetés,

igazgatás, megvalósítás, ellenőrzés).

- A vegások rendezvényei saját szervezésben valósulnak meg. (Nem hoznak létre ezekre szervezetet.) Szervezéssel valósulnak meg pl. túrák, találkozók, nyári egyetemek.

Eseti szervezetek létrehozása felelős feladatokra:

- Feltétele a mozgalmi alakulat jogszerű civil szervezeti „csigaházának” létrehozása.

- A szervezet fogalma:

-- Célorientált, strukturált, hierarchikus munkamegosztás.

-- Külső és belső szabályoknak kell megfelelnie.

- Eseti szervezetet és ennek vezetési hierarchiáját külön-külön minden feladatra (pl. táborra) a civil szervezet vezetője hoz létre. Vezetői hierarchiájának ő a vezetője.

-- Az eseti szervezet nem önálló szervezet, de pl. egy táborban önálló, felelős szervezetként működik.

Dilemmák a mások gyerekeinek táboroztatására létrehozandó eseti szervezetek esetében:

- Fejlesztő, képző, „projekt” vagy üdültető tábor?

- Egy VE-GA tábor fejlesztő tábor. A választott jelleg „elsodródása”.

- A jelentkezés adminisztrációs, szervezési aktus vagy a fejlesztési folyamat része?

- A szükséges szerepek alapalkat szerinti strukturálása. A szerepvállalások „sodródása”.

- A szerepek módosulása a tábori közösség fejlődésének folyamatában.

- A vezető meghatározó feladata egy tizenéves táborban.

- A menedzser lehetséges helye egy tizenéves táborban – a BÖLCS szerepe.

- Az irodai feladatok ellátására közreműködő megvalósító megbízása.

- Az eseti szervezet vérmérséklet szerinti harmonizálása.

- A racionalizálás (egyszerűsítés, erőtakarékosság) csapdái.

Az eseti szervezet működésének két stációja (a vezető meghatározó szerepével):

1. Stáció:

- Önfelépítés, a vezetői struktúra felépítése (a kortárs segítőkig)

- A jelentkezők „feltérképezése” a jelentkezési folyamatban, a tábori humán-struktúra felépítése.

- Konkrét pedagógiai terv készítése (szükség szerint személyekig).

- Ezt megvalósító programterv készítése, feladatok kiadásával.

2. Stáció:

A tábori fejlesztési folyamat-rendszer megvalósítása (és üzemeltetés).

KOMMUNIKÁCIÓS CSAPDÁINK ÁLTALÁBAN ÉS A TÁBOROZTATÁS FOLYAMATAIBAN a szerepvállalásaink eredményeként

Egyáltalán érdekel-e (általában) a kommunikáció valakit? (Jellemzően nem!)

Nekem címzett idézetek:

- „Az kell, ami egy jó családban öntudatlanul is működik.”
- „Honti Ferenc – mellékesen – tisztázta a kommunikációs szinteket, amik egyébként evidensek és természetes módon érvényesülnek.”
- „Basil Bernstein leírta a kulturális-kommunikációs-nyelvi kódok jelenségét / szerepét – amiben nincs semmi új - amit Te vele ellentétesen értelmeztél át.”

Ezek miatt, ezek általános elsajátítása sem zajlott le mindmáig. Ez pedig ellehetetlenítette ezek eseti tovább gondolását.

Tisztázatlanul maradt általános kérdések és a sodródó kommunikációs mix:

- Kevert kommunikáció, kommunikáció keverés – manipuláció – egyéni és csoportos csapdája. Pl. visszaélés a rangúsági hierarchiával.
- Az alapalkatokat figyelmen kívül hagyó szerepválasztásokból adódó torz kommunikáció – a kompenzáció lehetőségeinek kihagyása.
- A jellemző kódok figyelmen kívül hagyása – a kompenzáció lehetőségeinek kihagyása.
- A szerephárítás, a hagyatkozás / alkalmazkodás csapdája.
- „Felülfertőző” általános – „neres” – kommunikációs mix.

A tábori szocializációs tér kommunikációs kérdéseinek (egyben csapdáinak) tisztázatlansága:

(- A „tér” meghatározója a tábor vezetési struktúrája, a vezetők helyi vezetőjével az élen.)

A (vezetők) kommunikációjának jellemzői:

- Autonóm, egyedi – és játékos.
- Gyors közösségi szintű változások, a közösségfejlődésnek megfelelő vezetői kommunikációval.
- Differenciált változások a résztvevők rangúságában, az ennek megfelelő vezetői kommunikációval.
- A folyamatos, intenzív és tudatos jelenlét megoldása – tábori lelki „önfinanszírozás”.
- Általános a személyre szóló törődés, segítői karakterrel – annak szabályai szerint.
- Legalább egy BÖLCS „háttér jelenléte”.
- A szerep szintű kommunikáció szerep-játékokká alakítása.
- A játszma-szintű kommunikáció játszma-játékokká alakítása.
- Az egyedi problémák egyedi kezelése – egyedi kommunikációs kihívás.

2023 évi 2.0 Nyári Egyetem
a 07.28-i előadásaim

I.

Az „Önelhelyező (önazonosító) rendszerek (a „vegalógia” szerint)” című előadás, az alábbi vázlat szerint.

ÖNELHELYEZŐ (ÖNAZONOSÍTÓ) RENDSZEREK
(a „vegalógia” szerint)

- 1.A test önkép illetve a test-tudatosság minősége.
- 2.Általános és aktuális személyiség rang.
- 3.Befogadó csoportok rangúsági szintje.
- 4.Személyiség alapalkat.
- 5.Kulturális-kommunikációs-nyelvi kód.
- 6.Az európai tudatformák használatának tudatossága.
- 7.A fogalmi gondolkodás tudatossága – fogalmi „kúpok”.
- 8.Az önállóság koordinátái és minősége.
- 9.A segítőiség típusa és (etikai) tudatossága.
- 10.Vérmérséklet Eysenck szerint.
- 11.Vérmérséklet „a Micimackó szerint” (Ranschburg Jenő).
- 12.Motiváció és motivációs szint.
- 13.A VE-GA alapvető célrendszere szerinti jellemző állapot.
- 14.Alapvető identitási állapot (a VE-GA szerint).
- 15.A bér munkás tudat minősége.
- 16.Férfi-Nő és LMBTQI identitás.

17.Szocializáltsági állapot (a VE-GA szocializációs rendszere szerint).

18.Személyiség-kép, illetve a személyiség integráltságának minősége.

19.Életmód- és klímatudatosság.

20.Alapvető társadalmi beállítódás.

Megjegyzések:

- Ez egy sokéves lista, amiből pl. kimaradt a pályaorientációs anyag, illetve az, ami a relaxációs, aktív és passzív koncentrációs, valamint az elmélkedési és meditációs képességeket méri fel.
- Óvatosan kell bánni a személyiség-rangúsági azonosításokkal. Van ezeknek egy általában jellemző szintje, ami aktuálisan nagyon változó lehet. Bárki – egy táborvezető is – kerülhet „maga alá”. Erre oda kell figyelnie a tábor bölcsének, aki leginkább egy szakértő lehet.
- Állandóan gondok voltak és vannak a személyiség alapalkatok „körül”. A múltban is rendszeresen sértőnek ítélték meg sokan, pl. a menedzser azonosítást. A magam részéről semmi gondom azzal, ha egy menedzser alapalkatú személyiség tölt be vezető szerepet – a vezető szerep szerint.
- Annál nagyobb gondom van azzal, hogy már több százmillió „informatikus” az, aki megvalósítói szerepekbe húzódik vissza, mert jól megfizetik. Nem szükségleti munkát végeznek és nem szövetkeznek.

II.

Öt kommunikációs szintet különböztetünk meg

Honti - Domschitz nyomán:

(lásd 1. ábra)

1. Káosz szintű kommunikáció:

Nincs közösen ismert / elfogadott szabályrendszer. Szereplői a találkozásukkor ütköznek, lepattannak egymásról. Rosszabb esetben ez agressziót vált ki és realizálódik a káosz.

Különös eset az, amikor az egyik vagy mindkét fél abban érdekelt, hogy a kapcsolatuk kaotikus legyen (pl. a NER és ellenzéke). A káosz ugyanis erőszakos fellépést tehet indokolttá a kaotikus állapotok kezelése érdekében – egyúttal hatékony érv lehet a fellépő ellen a másik oldal részéről.

2. Szerep szintű kommunikáció:

Vannak meghatározott társadalmi szerepek és vannak írott-íratlan szabályok arra

vonatkozóan, hogy ezekben hogyan kell viselkedni.

A találkozásaik többnyire társadalmi intézményekben vagy ezek által valósulnak meg.

A szerepeket betöltők kapcsolatai ritkán egyenrangúak. Ez azt jelenti, azt eredményezheti, hogy míg a társadalmilag erősebb szereplők ellenőrizhetetlenek az általuk ellenőrizhető – vagy figyelmen kívül hagyható – gyengébb szereplők vonatkozásában, addig ezek érdemben alávettek nekik.

Az európai kultúrkörben az individuumok jellemzően szerepek sokasága mentén érintkeznek egymással, jellegzetes hierarchikus viszonyokban. Ezen szerepek egyrésze tartósan határozza meg a magatartást és viselkedést, más részük esetleges és / vagy időleges.

A szerep szintű kommunikáció feltételez egyféle társadalmi bizalmat, mert az ezek szerinti kommunikáció egyféle biztonságot jelent.

3. Játszma szintű kommunikáció – kommunikáció a játszmák világában.

Azt gyakran elmondjuk, hogy ez a szint a közös szabályok / szerződések kivívásának szintje. Kulcseleme az önmagukat céltudatosan – az érdekeik és értékeik szerint – képviselők alkufolyamata.

Másként megfogalmazva a játszmák valami szűkösből magasabb szintű részesedésért folynak – adott esetben nagyobb elismertségért, a célzott dolgaik elfogadásáért.

Amit nem szoktunk hangsúlyozni az, hogy mindennek alapja az, hogy van egy olyan alapvető intézményes szabály – egyben ehhez fűződő kölcsönös bizalom – ami szerint az adott játszmázás legitim és folyik. Ez általában a demokrácia valamilyen erre alkalmas „fajtája”, szintje.

Amennyiben ezt megkérdőjelezzük a játszmázók (vagy valamelyik játszmázó), akkor megszűnik ez az alap. A kommunikáció tehát visszaépül szerep szintűre. Az is lehetséges, hogy valamelyik játszmázó abban válik érdekeltté, hogy a kapcsolatokat kaotikussá tegye, hogy „megmentő” autarktikus erő lehessen.

4. Kommunikáció szintű kommunikáció:

Ez a kölcsönösség, a közös győzelem és minden érintett önmegvalósulásának szintje.

Alapja az egymás iránti bizalom, az érintettek személyes hitelessége és az egymásért való személyes felelősségvállalás.

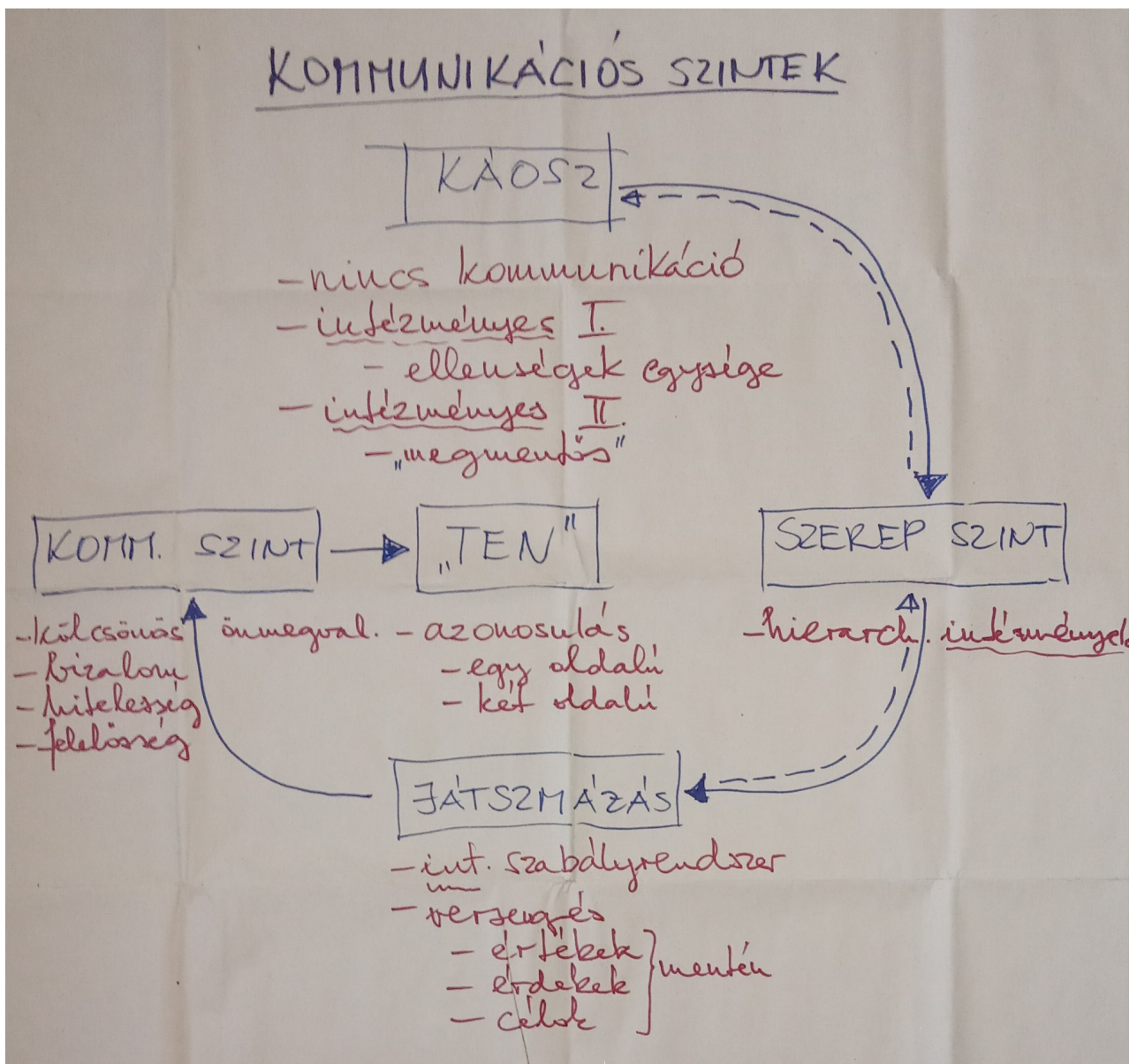
5. „TEN” (TE – ÉN) szintű kommunikáció:

Itt nem a résztvevők egymásra való reagálása adja a kommunikációjuk kereteit, hanem az egymással való azonosulás, azonosságérzet meghatározóan magas szintje.

Mindezen folyamatok érdekes színfoltjai azok az esetek, amikor ezek egyes szereplői saját véleményük helyett „külső” hivatkozásokkal érvelnek.

Kezelhetőbbek azok a hivatkozások, amik egy-egy megjelölt (pontosan idézett) részgondolatot tartalmaznak. Sokkal összetettebb az az eset, amikor egy összetettebb anyagra történik hivatkozás. Különösen így van ez akkor, ha ez nem tudományos igényű, ha vitairat vagy személyes véleményt fogalmaz meg. Ebben az esetben ugyanis nem kerülhető meg az a feladat, hogy egyrészt elemezni kell az író kommunikációját a maga viszonyaiban, másrészt pedig a rá hivatkozó kommunikációját a saját viszonyaiban. Vagyis az elemzésnek kétkörösnek kell lennie.

1. ábra: A kommunikációs szintek és főbb jellemzőik

III.
A kulturális-nyelvi-kommunikációs kódrendszer
Basil Bernstein és Lee Whorf nyomán
(lásd 2. ábra)

A kódrendszer I-IV szektorát két koordináta választja el. A vízszintes tengely a tárgyas és az alanyias koordináta, balról jobbra. A függőleges tengely a zárt szereprendszerű korlátozott és a nyitott szereprendszerű kidolgozott koordináta, fentről lefelé.

A bal felső I kommunikációs szektorban alapvetően egy zárt társadalmi közeg szocializál és ezt nevezem én addíciós nyelvi kódnak.

A jobb felső II kommunikációs szektorban alapvetően a család (nagycsalád) szocializál. Ezt nevezem én családi nyelvi kódnak – amiről később külön is írok.

A bal alsó III kommunikációs szektorban a szakmai / tudományos közeg szocializál – az iskola is ide tartozik – és ezt nevezem én reál alkotói nyelvi kódnak.

A jobb alsó IV kommunikációs szektorban alapvetően a humán értelmiségi közeg szocializál. Ezt nevezem én humán alkotó nyelvi kódnak.

Konkrét elemzési gyakorlat híján ezek ügyében tengernyi a félreértés. Különösen amiatt, hogy a leírt szektorok kifejezetten nem jelentenek minőségi rangsort, de a „versengő” európai kultúrkörben mégis így jelennek meg.

Egy dolgot hangsúlyoznom kell a reál és a humán alkotói kód határán. A reál egyik jellemző tulajdonsága ugyanis a többértelműség felszámolása, szemben azzal, hogy a humán alkotói kód éppen, hogy többértelműséggel dolgozik. Amennyiben azonban ez utóbbi alkotásnak tudományos célja van, akkor feladata az, hogy a kidolgozott sokoldalú, többértelmű elemzésének végén maga is egyértelművé tegye a tárgyi álláspontját – vagyis kiszűrje a többértelműséget / érthetlenséget.

Nem szoktunk külön foglalkozni a családi szocializáció – és kommunikációs kód – konkrétumaival. Ennek oka az is, hogy a tárgyi diagramjában maga Bernstein sem foglalkozott ezzel (nem véletlenül) – ezt egyéb elemzéseiben tette meg.

Az – egyébként jó, gondoskodó, polgári – család ugyanis, mint a gyermekeik szocializációját alapvetően meghatározó szereprendszer, maga is lehet zártabb, tárgyasabb, korlátozottabb illetve nyitottabb, személyesebb és kidolgozottabb kommunikációs kódú.

A polgári család általában modern értelemben vett bér munkássá szocializál és – ezen belül – mind a két esetben szocializál a humán alkotói pálya felé. Az első esetben azonban inkább alkalmazó, interpretáló szerepkörben, míg a második esetben inkább alkotói szerepben.

Külön kérdés az, hogy hogyan értelmezzük ebben az összefüggés-rendszerben azt az – egyébként jó és gondoskodó – nevelést, amit a szisztematikusan megengedő

nevelési stílus jellemez?

A relatív szabálynélküliségből fakadó szabadság / szabadosság ugyanis a gyerek fejlődési folyamatában egyféle kód-zavart eredményez és ebből adódó kötődési problémákat, anarchikus emberi viszonyokat, viszony-rendszereket.

Ez pedig szükségképpen megjelenik a (humán) „alkotásaikban” is.

2. ábra: A kulturális-nyelvi-kommunikációs kódrendszer

